

De Demosthenis Midiana oratione commentatio altera.

Scriptisit

Dr. H. Wachendorf.

Quae de Demosthenis Midiana oratione abhinc annos quinque commentatus sum, Guilelmo Dillenburgero viro doctissimo, avunculo dilectissimo sollemnem diem celebranti, quo viginti quinque annis ante regi a consiliis rei scholasticae et rei publicae administrandae esse coeperat, gratulaturus: ea nunc duplicem ob causam iterum tractare cogor. Nam et erant, qui a me peterent, curarem, ut mea, quae tum in perpaucorum, ut res ferebat, notitiam erant perlata, a pluribus cognosci possent, et postea vidi eandem rem peculiari libello, qui eodem anno prodiit, tractasse van den Esium, Gymnasii Rheno-Traiectini rectorem. Qui cum et Midianam orationem, qualem nunc habemus, a summo dicendi artifice profectam esse nullo modo posse efficere studeat et novam de origine orationis sententiam tulerit: ut illud, quod idem demonstrare mihi propositum fuerat, facile omnibus eum persuasisse concedo; sic quae de origine orationis iudicavit, neminem, ut aperte dicam, probaturum certum habeo. Equidem cum in eadem sententia, in qua tum fui, mihi manendum esse ducerem, totam rem iterum tractare constitui. Sed quo melius, si qui erunt, qui haec legent, de tota quaestione indicare possint: primum causa quae fuerit, exponam; deinde quae potissimum res offensioni sint in praestantissima hac ceteris in rebus oratione breviter notabo — nam longus esse in hac commentationis parte post Boeckhii¹⁾, Arnoldi Schaeferi²⁾ van den Esii³⁾ curas supersedeo —; postremo quid de tota oratione et aliis visum sit et mihi iudicandum esse videatur subiciam.

Et causa quidem fuit haec: Midias Anagyrasius, homo dives et graciosus, praepotentium virorum familiaritatibus fretus, cui, ut ait Demosthenes, omnes erant *καθάρματα καὶ πτωχοὶ καὶ οὐδ' ἄνθρωποι*, Demostheni privatim et publice infestus, cum multa alia audaciae et temeritatis documenta in oratorem dederat, tum magnis Dionysiis, cum Demosthenes choragi munus suscepisset, insigni oratorem contumelia adfecerat. Sacras enim vestes et aureas coronas, quas ad chororum exornandum Demosthenes faciendas curaverat, noctu in aurificis domum intrumpens perdidit; chori magistrum, archontem, certaminum arbitros corrumpere conatus erat; aditum choro in scaenam praecluserat; postremo eo temeritatis processerat, ut ipsi Demostheni chororum ducenti spectantibus qui ex tota Graecia Athenas confluerant, alapam infixit. Quam gravissimam iniuriam sibi inlatam ut ulcisceretur Demosthenes, primum probola usus Midiam apud populum accusavit; deinde hominem condemnatum causa ad ordinarium iudicium delata, hac oratione ita est persecutus, ut adversarii nomen in omnem posteritatem summo dedecore notaverit. Gravissimis enim et acerbissimis verbis in hominem invehitur, ut iudicum animos eadem, qua

¹⁾ „Von den Zeitverhältnissen der Demosthenischen Rede gegen Meidias“

²⁾ „Demosthenes und seine Zeit.“

³⁾ „Commentatio de Demosthenis Midiana.“

ipse flagrabat, ira incenderet; summo artificio efficit, secum, quod et chorago sibi et Dionysiorum festis diebus et in theatro iniuria facta sit, simul laesa esse leges, rem publicam, deorum immortalium numen; tota Midiae vita describenda et quam se contumeliose semper non solum in oratorem ipsum, sed etiam in alios cives atque in totum populum gesserit, exponendo, et ut leges et iudicia suis opibus fretus ludibrio semper habuerit, omnes ei misericordiae vias praeccludit; admiramur denique vim, gravitatem, copiam argumentorum, quibus adversarium ita obruit, ut nullus ei exitus relinquatur, ut nobis orationem lectitantibus saepius in mentem venirent illa Ciceronis¹⁾: „nihil acute inveniri potuit in iis causis, quas scripsit (scil. Demosthenes) nihil, ut ita dicam subdole, nihil versute, quod ille non viderit.“ Nescio tamen, quonam casu factum esse dicam, ut in qua oratione tanta praestantia cernatur et in qua elaboranda se insigne studium posuisse Demosthenes ipse testetur²⁾: in eadem tam multa occurrant, quae a summo dicendi artifice quam maxime aliena esse videantur. Non dico eiusmodi sordes, quibus vel hominum vel temporum fraus etiam in aliis orationibus purissimum Demosthenis sermonem hic illic infecit; sed in tota orationis compositione, in rerum dispositione et tractatione, in argumentorum conlocatione, quibus ipsis in rebus admirabilis esse solet Demosthenis ars, multa leguntur, quae gravissimae et iustissimae offensioni obnoxia sunt.

Ac primum quidem in eo fere omnes offenderunt, quod totae sententiae iisdem fere verbis permoleste repetuntur, quod cum aliis locis factum est³⁾, tum loco in primis memorabili pag. 547, ubi leguntur haec: *ἐγὼ γὰρ οἶμαι πάντας ἀνθρώπους φέρειν ἀξιοῦν παρ' αὐτῶν εἰς τὸν βίον αὐτοῖς ἔρανον παρὰ πάνθ' ὅσα πράττουσιν, οἷον ἐγὼ τις οὐτοσί μέρτιος πρὸς ἀπαντίας εἰμι, ἐλεῆμων, εὐ ποιῶν πολλοὺς. ἀπασὶ προσήκει τῷ τοιοῦτῳ ταῦτά εἰσφέρειν, ἐάν του καιροῦ ἢ χρεῖα παρασῆ. ἕτερος οὐτός τις βίαιος, οὐδένα οὐτ' ἐλεῶν οὐδ' ὅλως ἀνθρώπων ἡγούμενος· τοῦτῳ τὰς ὁμοίας φορὰς παρ' ἐκάστου δίκαιον ὑπάρχειν· σὺ δὲ πληρωτὴς τοιοῦτον γεγονός ἔρανον σεαντῷ τοῦτον δίκαιος εἰ συλλέξασθαι. Ea omnia fere etiam pag. 574 leguntur sic: *ἐγὼ νομίζω πάντας ἀνθρώπους ἔρανους φέρειν παρὰ τὸν βίον αὐτοῖς, οὐχὶ τοῦσδε μόνους οὐδ' συλλέγουσιν τινες καὶ ὅν πληρωταὶ γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλους. οἷον ἔστι μέρτιος καὶ φιλάνθρωπος τις ἡμῶν καὶ πολλοὺς ἐλεῶν τοῦτῳ ταῦτό δίκαιον ὑπάρχειν παρὰ πάντων, ἐάν ποι' εἰς χρεῖαν καὶ ἀγῶνα ἀφίκηται. ἄλλος οὐτοσί τις ἀναιδὴς καὶ πολλοὺς ὑβρίζων, καὶ τοὺς μὲν πτωχοὺς, τοὺς δὲ καθάρματα, τοὺς δ' οὐδὲν ὑπολαμβάνων εἶναι. τοῦτῳ τὰς αὐτὰς δίκαιον ὑπάρχειν φορὰς, ὥσπερ αὐτὸς εἰσένηγαγε τοῖς ἄλλοις. ἐάν τίνων ὑμῖν ὀρθῶς ἐπιή σκοπεῖν, τοῦτον πληρωτὴν εὐρήσετε Μειδιαν ὄντα τοῦ ἔρανου καὶ οὐκ ἐκείνου.“**

Sunt, qui talia non solum ferenda, sed etiam „perbene“ repeti putent in oratione, qua, ut ait Buttmanus, id agatur, ut tam concitentur animi, quam mentibus persuadeatur. Qua defensione qui utuntur, primum Athenienses, quibus nulla unquam gens natura erat acutior neque ad causas difficillimas diiudicandas aptior, meros lapides fingunt, neque eos quicquam putant concoquere potuisse nisi res iterum iterumque recoctas. Deinde quaero, quonam iure in hac oratione „perbene“ fieri contendant, quod in aliis Demosthenis orationibus nusquam factum videmus, quamquam multas causas dixit, in quibus iudicibus multo plura erant memoria complectenda. Et recte Arn. Schaeferus: „Darin zeigt sich gerade die Meisterschaft des Demosthenes in seinen durchgearbeiteten Reden, dass, so oft er auf dieselben Gedanken zurückkommt, sie stets in neuer Gestalt uns entgegen treten, so dass wir die Wiederholung kaum gewahr werden. In der Rede wider Meidias kehren dieselben Ausdrücke oft in lästiger Weise wieder.“ Equidem has sententias in eadem oratione locum habere posse, iure mihi negasse videor, quod idem van den Esius de omnibus his repetitionibus iudicavit.

Ut ad cetera pergamus, dici vix potest, quam incommode aliquot locis quae artissime cohaerent, distrahantur, quae non cohaerent, confundantur, quam moleste interrumpatur argumentorum series, quam

¹⁾ Brutus IX. 35.

²⁾ Pag. 576 *ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν, ὃ ἄνθρωπος Ἀθηναῖος, φημὶ καὶ οὐκ ἂν ἀγνηθεῖν καὶ μεμελετηθέναι γ' ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί.*

³⁾ Velut pag. 541 compar. c. pag. 545; pag. 539 compar. c. pag. 566; pag. 574 compar. c. pag. 578.

saepe a proposito aberrare videatur oratio. Quae quibus potissimum locis acciderint, age paulo accuratius consideremus. Pag. 518 orator, primum se ea demonstraturum, in quibus ipse a Midia violatus sit, hisce verbis indicat: *βούλομαι δ' ἕκαστον ἀπ' ἀρχῆς ὧν πέπονθα ἐπιδείξας καὶ περὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ὡς τὸ τελευταῖον προσενέτεινέ μοι*. Ea, quae fuerint, cum pag. 519, 520 expositum sit, sequuntur pag. 521 haec: *τὰ μὲν οὖν εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φίλους ἠσεληγμένα καὶ περὶ τῆν ἑορτὴν ἀδικήματα τοῦτω πεπραγμένα, ἐγὼ οἷς αὐτὸν προβαλόμην, ταῦτ' ἔστιν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι seq.*, quae luce clarius est verba esse indicantis, satis se demonstrasse eam rem, quam proposuerat. Sed tanquam eius rei nihil dum attigerit orator novam de eadem re demonstrationem paulo infra (pag. 521) proponit hisce verbis: *ἐξελέγξω δὲ πρῶτον μὲν ὅσα αὐτὸς ὑβρίσθην, ἔπειθ' ὅσα ὑμεῖς*. Haec non concinere inter se monenti van den Esio quis non concedat?

Iam cum exposuisset Demosthenes, quibus iniuriis ipse a Midia adfectus esset, ita pergit: *ἔγω δὲ λέγειν καὶ πονηρίας ἑτέρας παμπληθεῖς αὐτοῦ καὶ ὑβρεῖς εἰς πολλοὺς ὑμῶν καὶ τολμήματα τοῦ μαροῦ τοῦτου πολλὰ καὶ δεινὰ seq.* Ea, quae fuerint, antequam doceat, testibus se convicturum ostendit, Midiam superbissime sibi insultasse. Iam cum nihil praeter unum illud aurificis testimonium proferatur, inde Boeckhius, quem plerique secuti sunt, effecit, intercidisse post aurificis testimonium totam testimoniorum seriem, quibus Demosthenes etiam alias in se iniurias adversario crimini datas iudicibus probaverat. Quod vel taedio describentium facillime accidere potuit. Sed non solum testimonia interciderunt. Etenim nusquam, quod sciam, oratores, ubi talibus testimoniis utuntur, satis habent, ea iudicibus ita proposuisse, ut quid iis illustrari velint, ipsis divinandum reliquerint, sed et de testibus et de iis, quae pro testimonio dixerunt, si non multa verba faciunt, at pauca quaedam adiciunt, quo melius, quae pro sua re faciunt, intellegantur et vis persuadendi augeatur. Quod qui consideraverit, longe maiorem, quam vulgo credunt, hoc loco lacunam statuendam esse concedet. Sed ut ad oratoris verba, quae supra laudavi, redeam: expectatur, ut Demosthenes iam ad illa transeat, quae supra indicaverat (sc. *ὑβρεῖς εἰς πολλοὺς ὑμῶν*). Et sequuntur haec (pag. 522): *πολλὰ μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκησεν ἔγω λέγειν . . . καὶ συνέλοχα ὑβρεῖς αὐτοῦ καὶ αἰτίαις τοσαύταις, ὅσας ἀκούσασθε seq.*, quibus verbis significare videtur, iam se ad illa transiturum, quae in alios cives Midiam contumeliose fecisse arguerit. Nec tamen eiusmodi quicquam sequitur, sed multus est orator in rebus longe diversis commemorandis, eorum, quae proposuerat, prorsus oblitus. Refellit plura, quae adversarius ad facinoris sui invidiam minuendam obiecturus sit; exponit causam et originem veterum, quae ei erant cum Midia, inimicitiarum, et quam multa et acerba in se iam adulescentulum ex illis inimicitias redundaverint, sim. Tandem ad iniurias transit, quas Midias aliis civibus intulerit, sed ita, ut eum locum iam antea se attigisse ne verbo quidem significet his verbis (pag. 556): *εἰ μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σώφρονα καὶ μέτριον πρὸς τὰλλα παρεσχηκὸς αὐτὸν Μειδίας καὶ μηδὲνα τῶν ἄλλων πολιτῶν ἠδίκηκὸς εἰς ἐμὲ μόνον ἀσελγῆς οὕτω καὶ βίαιος ἐγεγόνει, πρῶτον μὲν ἐγὼγ' αὐτόμην ἂν ἐμαντοῦ τοῦτο ἠγοῦμην, ἔπειθ' ἐφοβούμην ἂν, μὴ τὸν ἄλλον ἐαυτοῦ βίον οὕτως μέτριον δεικνύσθαι καὶ φιλόανθρωπον διαζηρούσθαι τοῦτω τὸ δίκην ὧν ἐμὲ ὑβρίκε δοῦναι. νυνὶ δὲ τοσαῦτ' ἔστι τὰλλα, ἃ πολλοὺς ὑμῶν ἠδίκηκε seq.*, de quibus idem sentio, quod van den Esium adnotare video: „Rectissime haec omnia dici, unusquisque sentiet; pulcherrimus est transitus ad istam enarrationem, sed non amplius talem exspectamus transitum, postquam orator iam dixit (pag. 522) se enarraturum omnia, quae Midias in alios commiserit.“

Similis offensionis causa est pag. 581 compar. cum pag. 582, ubi ad Midiae amicos et defensores oratio ita vertitur, ut duplicem ad eandem rem transitum habeamus. Nam pag. 581 orator ad novum hoc argumentum sic transit: *Πένυσμαι τοίνυν καὶ Φιλιππίδην καὶ Μνησαρχίδην καὶ Διότιμον τὸν Εὐωνυμῆα καὶ τοιοῦτους τινὰς πλουσίους καὶ τριηράρχους ἐξαυτήσεσθαι καὶ λιπαρήσειν παρ' ὑμῶν αὐτῶν, αὐτοῖς ἀξιούστας δοθῆναι τὴν χάριν ταύτην*: qui quibus de causis a iudicibus audiendi non essent, cum deinde exposuisset, tanquam nihil supra de istis divitibus et gratiosis praecesserit, pag. 582 his verbis pergit: *Πλούσιοι πολλοὶ συνεστichότες, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ δοκεῖν τινὲς εἶναι δι' εὐπορίαν προσειληφότες, ὑμῶν παρῆσι δεησόμενοι*

τούτων μηδένι με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προσθε, seq. Quae verba eius videntur esse, qui de Midiae defensoribus nihil dixerit, sed dicturus sit, ut mihi quidem de hoc loco recte iudicasse videatur van den Esius dicens: „Nimis neglegenter rem egisset Demosthenes, si ipse in una oratione hoc utrumque initium conscripsisset.“

Res artissime cohaerentes vitiosissime distractas esse, quis facile concedat, qui quae pag. 574 leguntur cum iis, quae pag. 546 praecedunt, comparaverit. Commemoraverat enim orator pag. 546, Midiam, ut iudicium misericordiam commoveret, liberos suos in iudicium adducturum. Iniquum autem esse postulare, ut iudices liberis patrem condonarent, eum, qui ipse patrem crudelissime perdidisset, nulla liberorum misericordia tactus: τί οὖν ὑπόλοιπον; ἐλεῆσαι τῆς Δία· παῖδια γὰρ παραστήσεται καὶ κλαήσει καὶ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσεται τοῦτο λοιπόν. καὶ τίς ἂν ταῦτ' ἐλεήσει δικαίως, ὄρων τὰ τοῦδε οὐκ ἐλεηθέντα ὑπὸ τούτου, ἃ τῆς τοῦ πατρὸς συμφορᾶς χωρὶς τῶν ἄλλων κακῶν οὐδ' ἐπικουρίαν ἐνοῦσαν ὄρα; seq. Idem de Midiae liberis locus multis interim aliis rebus tractatis pag. 574 recurrit, ubi ita in eo argumento orator versatur, quasi nulla eius antea mentio facta sit, rem tanquam prorsus novam ita proponens: Οἶδα τοίνυν, ὅτι τὰ παῖδια ἔχων ὁδὺν ἔρεται καὶ πολλοὺς λόγους καὶ ταπεινοὺς ἐρεῖ, δακρύων καὶ ὡς ἐλεεινότατον ποιῶν ἐαντὸν ἐμοὶ παῖδια οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν ἔχοιμι ταῦτα παραστήσάμενος κλάειν καὶ δακρύνειν, ἐφ' οἷς ὑβρίσθην. διὰ τοῦτ' ἄρα τοῦ πεποιηκότος ὁ πεπονηθὸς ἐλαττον ἐξὼ παρ' ὑμῖν; μὴ δὴ τὰ ἄλλα ὅταν οὗτος ἔχων τὰ παῖδια τούτοις ἀξιοῖ δοῦναι τὴν ψῆφον ὑμᾶς, τόδ' ἡμεῖς τοὺς νόμους ἔχοντα με πλησίον ἡγεῖσθε παραστάναι καὶ τὸν ὄρον ὃν ὁμωμόκατε seq.

Adiciam locum pag. 537, ubi expositis Midiae iniuriis orator sic pergit: εἰ τοίνυν τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλως πως ἔχει τὴν ὄργην ἐπὶ Μειδίαν ἢ ὡς δεόν αὐτὸν τεθνάναι, οὐκ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον οὐδὲ προσήκον τὴν τοῦ παθόντος εὐλάβειαν τῷ μηδὲν ὑποστειλαμένῳ πρὸς ὑβρίν μερίδα εἰς σωτηρίαν ὑπάσχειν seq.

Viderat Reiskius eumque secutus Buttmanus argumentationem hic hiare, quod „non antecesserit mentio moderationis, qua non ultus sit Demosthenes aggressorem.“ Itaque post τεθνάναι plura excidisse putat, quod etsi Reiskius pro certo affirmat, improbarunt tamen omnes, adquiescendum rati in hac Henr. Schaeferi enarratione: „Persaepe oratores ita argumentantur, ut medias notiones, quas addi poscat dialectica subtilitas auditoribus subaudiendas relinquunt.“ Audio; sed „notiones medias“ eas, quae aut per se aut ex iis, quae praecedunt, facile subaudiri possunt; nunquam autem rebus, quarum antea nulla mentio facta est, pro certis et notis in argumentatione utuntur oratores, si quidem se intellegi volunt. Hoc loco, qui nihil de oratoris moderatione audiverit, quid poterit subaudire? De hac autem sua moderatione, quam in causa fuisse dicit Demosthenes, ne quid gravius ex Midiae contumelia accideret, demum agere coepit pag. 538 inde a verbis: καὶ ἐμάντων μὲν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σοφρόνως, μᾶλλον δ' εὐτυχῶς οἶμαι βεβουλευῆσθαι, ἀνασχόμενον τότε καὶ οὐδὲν ἀνήκεστον ἐξαχθέντα πράττει seq. Quare ne nobis quidem Reiskii coniectura satis facit — ita enim orator bis eandem rem tractasset — nec tamen aut offensionis nulla causa esse cum ceteris videtur, aut paucis verbis additis mutatisve medicina parata. Nam ordo rerum est turbatus. Verbis illis: οὐ γάρ ἐστι δίκαιον οὐδὲ προσήκον seq. Demosthenes, nisi praemissis iis, quae pag. 538 de sua moderatione exponit, uti non potuit.

Exposui gravissima quaeque, quae aut offensioni fuerunt aut in summo dicendi artifice offensioni esse debent, relictis omnibus, de quibus ulla esse possit dubitatio. Apparere puto, quibus in hac oratione offendimur, ea non dico Demosthenis illi δεινότητι, sed vulgaribus artis oratoriae praeceptis ita repugnare, ut satis mirari nequeamus. Iam pauca illa circumspiciamus, quae de historia litis Midianae nota sunt, si forte ex iis ad certius de oratione iudicium pervenire possimus. Ex ipsa autem oratione constat, Demosthenem, ut praeiudicium populi contra adversarium nancisceretur, προβολῆ usum Midiam primum apud populum reum fecisse; cum autem populus „μὴ γνώμη“ hominem condemnasset, causam in Heliastarum ordinarium iudicium deduxisse, quorum erat, tota causa iterum acta et de culpa rei iudicare et sceleris comperto

poenam imponere¹⁾. Nec tamen causam egisse Demosthenem apud iudices, sed triginta minis acceptis accusatione destitisse, testes sunt Aeschines²⁾ et Plutarchus³⁾. Iam certis argumentis Boeckhius⁴⁾, quem ceteri secuti sunt, confirmavit, orationem paulo ante, quam res Midiana componeretur, scriptam esse neque postea a Demosthene editam. Itaque ea fuit virorum doctorum sententia, quae iam Photii⁵⁾ aetate obtinebat, Demosthenem adumbrasse tantum orationem, non absolvisse, ut imperfecta nec omnibus numeris absoluta ad nos pervenerit. Van den Esius vero hanc de oratione sententiam tulit: „oratore[m] hic illic quaedam conscripsisse censeo, quae ei aliquando in ea oratione ex usu forent; orationem vero nostram confecisse vehementer nego; post oratoris mortem autem avidam librariorum gentem has scidulas reperisse recte mihi suspicari videor et in unam orationem conglutinasse, nihil morantem Demosthenis artem, sed hoc tantum curantem, ut quam longissima evaderet oratio, quae quam plurima mereret Sosis aera.“ Mihi orationem saepius uno tenore relegenti neutra sententia videtur probanda; duo enim, quae gravissima videntur, obstant. Primum enim in universum si orationem spectamus, omissis interim, quae iustae offensionis esse diximus, vitiis — ea autem aut omnia aut longe maximam partem non ipsius oratoris culpa accidisse arbitror — cetera non solum sine ulla offensione, sed cum summa admiratione leguntur neque in singulis solum „spirat oratio summum oratorem“, quod van den Esius quoque concedit, sed etiam in totis partibus. Quae enim oratoris causae prodesse, adversario invidiam inflare poterant, omnes Midiae contumeliae summo acumine inventa, summa diligentia conlecta, copiosissime exposita, verbis aptissimis et gravissimis exornata sunt, ut nihil aut omissum aut leviter tractatum videatur et iure mihi quidem Hermannus, haud spernendus talium rerum existimator, Midianam praestantissimum nominasse videatur veteris eloquentiae monumentum⁶⁾.

Deinde quae molesta restant, eiusmodi sunt, ut etiamsi Demosthenes orationem adumbrasset tantum, non perpolivisset, aut si non totam orationem, sed „hic illic quaedam conscripsisset, quae ei aliquando in ea oratione ex usu forent“: tamen non talem haberemus orationem, qualem nunc habemus. Ante omnia enim orator, quae dicturus esset, disposuisset, quibus argumentis et quonam ordine iis uteretur, apud animum suum statuisset; singula nontam dum copiose exornasset, rerum capita gravissima quaeque notando strictim persecutus esset; in his oratio operis non ad finem perducti signa prae se ferret; non eiusmodi rebus offenderemus, quae sunt hominis sine certo consilio agentis et temere omnia permiscantis atque perturbantis.

Tenendum autem est, Demosthenem Midia apud populum reo facto causam iam egisse neque unquam fere dixisse, quin, quae in iudicio dicturus esset, et diligenter secum commentaretur, et quae secum commentatus esset, litteris mandaret. Iam cum satis spatii intercederet inter priorem causam apud populum actam et alteram apud iudices agendam, verisimile est, oratorem re denuo tractata orationi illi, qua in priore actione usus erat, nova addidisse, multa

¹⁾ Nam utrumque Heliastarum fuisse, contra Hermannum recte disputavit Arn. Schaeferus in libro: „Demosthenes und seine Zeit II. pag. 101.

²⁾ c. Ctes. pag. 441.

³⁾ in vita Dem. pag. 851.

⁴⁾ in libello laudato pag. 13.

⁵⁾ Biblioth. cod. 265 p. 800. διὸ καὶ τινες ἔφησαν, ἐκάτερον λόγον (i. e. τὸν κατὰ Μειδίον καὶ τὸν κατὰ Αἰσχίνου) ἐν τύποις καταλειφθῆναι, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἔκδοσιν διακεκαθάρθαι.

⁶⁾ Van den Esium, quem in nulla fere orationis parte non offendisse video, primum iudicium suum non ad rectam normam direxisse puto. Nam quod pag. 23 significare videtur, hanc orationem non eadem aestimatione metiendam esse atque ceteras, dicens, *de auditoribus, Midianam cum tractemus, sermonem esse non posse, sed de lectoribus*; certum est, Demosthenem, etsi oratione in iudicio usus non est, tamen omnia ita conscripsisse, tanquam aliquando in iudicio usus esset, ut ipse certe non de lectoribus, sed de auditoribus cogitaverit. Itaque quae in ceteris eius orationibus quas in iudicio habuit et retractatas litteris mandavit, ferenda videntur — neque enim iisdem praeceptis, quibus hodie, apud veteres dicendi ars continebatur nec tam anguste erat coercita — ea cur in hac oratione non ferenda videantur, causam non perspicio. Sed ut huius orationis diiudicandae non eadem norma sit, quae ceterarum; tamen vel sic virum doctissimum multa notasse puto, quae nullam habeant iustae offensionis causam. Sed ea perssequi non est huius loci.

exornasse et dilatasse, neque eodem ordine, quo antea, argumenta quaeque tractasse, ut fit, si in eandem rem curas cogitationesque nostras saepius conferimus. Quod in hac causa factum esse, eo magis est verisimile, quod in *προβολῆς* actione populus sublatis manibus ad accusationem tantum reum destinabat, poenam non statuebat, sed integrum rei arbitrium iudicibus permittebat, ut apud hos causa multo maiore cura et diligentia agenda esset. *Inde nobis factum videtur, ut, cum duas orationes ad litem Midianam pertinentes Demosthenes in scriptis suis reliquisset, quae in eodem argumento eademque causa versabantur — unam, quam apud populum dixerat, brevioris et minus diligenter elaboratam, alteram si non omnibus numeris absolutam, at ita perfectam atque absolutam, ut perpauca additis mutatisve apud iudices ea uti posset et nisi causa esset composita, usurus fuerit — is, qui post mortem eius orationem edidit, ex duabus illis hanc unam faceret, quae nunc Midianae nomine circumfertur.* Etsi fieri non potest, ut quae sic olim prave coaluerint, nunc apte secernamus, et, quatenam fuerit pristina orationum forma, hodie ne divinare quidem licet, coaluisse tamen orationes Midianae, ut nunc habemus, ipsa forma fidem facit. Nam cum argumentis in utraque oratione iisdem fere, ut res ferebat, orator usus esset, sed neque eodem ordine et ita, ut quae in priore oratione strictim magis persecutus erat, rem iterum accuratius tractans auget, exornaret, testimoniis confirmaret, exemplis illustraret, fieri non potuit, quin is, qui post mortem eius orationem conglutinavit et edidit, multa turbaret, cum neque ea, quae in priore oratione invenerat, oblivioni dare vellet, nec cum rebus in posteriore tractatis apte coniungere sciret.

Quodsi ita orationem coaluisse censebimus, non iam mirabimur molestas illas earundem sententiarum repetitiones, velut illam similitudinem, quam ab *ἐράνω* nunc orator mutuatur bis (pag. 547 et pag. 574). In utraque enim oratione Demosthenes hoc loco aptissime uti potuit, in una eademque oratione bis uti non potuit. Sic etiam explicari potest, quod multa hodie in oratione offensionis sunt, quae per se si spectes, sive quae sive qua ratione sint dicta, considerabis, summi oratoris esse, non ab aliena manu profecta videantur. Quis est, ut hoc adferam, qui pulcherrimum illum transitum (pag. 556) ad demonstrationem iniuriarum Midiae in alios cives si per se spectes non omni laude dignum iudicet? Quis non eundem hunc transitum locum habere posse negaverit, qui meminerit praecessisse locos pag. 521 et pag. 522, ubi eiusdem rei demonstratio ab oratore proponitur? Itaque cum verisimile sit, Demosthenem, quatenam superbiae et temeritatis documenta Midias etiam in alios cives dederit, commemorasse, duplex autem ad eandem rem transitus in una eademque oratione ferri non possit, nec tamen quicquam in verbis ipsis insit, quod non ab ipso oratore profectum esse videatur; equidem non dubito, quin loci pag. 521 et 522 ex priore oratione desumpti in alteram male inlati sint. Quod idem mihi factum videtur pag. 519, 520, quibus continetur *demonstratio iniuriarum oratori per choregiam a Midia inlatarum*. Hac orationis parte nulla alia oratori gravior videri debuit; nam quod crimen iudicibus probare magis eius interfuit, quam id ipsum, quo adversarium accusaverat? Itaque expectatur, ut, — sive Demosthenes orationem non perfecit, ut fragmenta tantum eius exstent, sive perfectae orationis perpendendae extremum laborem non adhibuit — in hac certe accusationis parte omnem operam consumpsit. At in iis, quae pag. 519, 520 leguntur, etsi quin Demosthenis sint, dubitari minime potest, tamen orator res gravissimas ibi tractatas quasi levi pede transilire videtur, cum in cetera oratione alias longe minoris momenti et vix ad ipsam causam pertinentes summa diligentia pertractaverit. Neque enim accuratam narrationem habemus earum rerum, quae totam accusationem continebant, nec eas ipsas testimoniis confirmatas et quae dicta sunt, nihil prae se ferunt indignationis illius atque irae, quam oratio fere spirat¹⁾.

¹⁾ Conferendus est etiam van den Esius, cuius haec sunt de hoc loco (pag. 21): „Quum reputamus, quanti momenti faciat Demosthenes alapam sibi a Midia ductam, non iniuria miramur, quod in ipsa causae expositione tam leviter hanc tractaverit rem; tantummodo non omittit istam alapam, idque licet oratio sit inscripta: *κατὰ Μειδίον περι τοῦ κοινούλου*. Accuratam expectantes narrationem dimittitur hisce“ (sequitur § 18).

Quae dicta sunt, in *προβολῆς* actione apud populum instituta forsitan suffecerint — nam angustiis temporis exclusus orator non satis praeparatus ad causam accessisse videri potest — testimoniis tamen additis ad crimina adversario oblata iudicibus probanda; causa ad ordinarium iudicium delata, ubi non solum de culpa, sed de poena Midiae agebatur, negligentissime rem egisset Demosthenes, si ad id, quod caput erat, non maiorem diligentiam adhibuisset. Equidem putaverim, oratorem in illa oratione, qua apud iudices usus erat, omnia illa, quae pag. 519, 520 continentur, accuratius tractata auxisse atque exornasse, singula crimina suo quodque loco testimoniis confirmasse; sed eum, qui post mortem eius orationem edidit, cum easdem hoc loco res quanquam longe diverso modo in utraque oratione tractatas videret, ut in unam confundere eas non posset, breviora praestantioribus praetulisse de sua magis commoditate, quam de legentium commodo sollicitum. Nam totam illam testimoniorum seriem exscribere permolestum erat; quo labore, iis, quae in priore oratione invenerat, contentus facilius potuit supersedere; hic enim, ut ex ipsis oratoris verbis apparet, invenerat testimonia omnibus rebus breviter, sed ordine expositis subiecta, in altera et auctiora opinor et singulis criminibus interposita, ut iis omissis orationis tenorem non servasset. Idem iudicandum videtur de verbis illis quae supra laudavi (pag. 521): *ἐξελέγξω δὲ πρῶτον μὲν ὅσα αὐτὸς ὑβρίσθην, ἔπειθ' ὅσα ὑμεῖς* seq. Ferri ea non posse supra vidimus, nam et rei iam tractatae (pag. 519, 520) tanquam novae demonstratio iis proponitur et praecessit iam ad eiusdem rei demonstrationem transitus pag. 518: *βούλομαι δ' ἕκαστον ἀπ' ἀρχῆς ὧν πέπονθα ἐπιδείξας καὶ περὶ τῶν πλεονῶν εἰπεῖν, ἄς τὸ τελευταῖον προσενέτεινέ μοι*. Sed, ut dixi, quae fuerit utriusque orationis pristina forma, quae priori, quae alteri tribuenda sint, hodie si quis discernere velit, suum quisque sensum secutus esse videatur potius, quam certam, quae persuadendi vim habeat, iudicandi normam.

